

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) มีความมุ่งหมายเพื่อจัดทำอนาคตภาพ การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ เชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประยุกต์เทคนิควิธีการวิจัยอนาคต (Future Research) มาใช้ร่วมกันประกอบด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ ข้อมูลพื้นฐาน แบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนารอบแนวคิดอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570)

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน

ระยะที่ 2 ศึกษาอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ นครพนม ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

ระยะที่ 3 การนำเสนออนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570)

การดำเนินการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารอบแนวคิดอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570)

การพัฒนารอบแนวคิดอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) ดำเนินการเป็น 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เป็นการศึกษาเอกสาร (Document Study) เกี่ยวกับผู้สูงอายุ คุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) มีวิธีดำเนินการดังนี้

1.1 การสังเคราะห์เอกสาร

โดยนำข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งในประเทศและต่างประเทศ มาสังเคราะห์สรุปเป็นกรอบแนวคิด

1.2 วิธีการศึกษาเอกสาร

1.2.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ กระบวนการ นโยบาย และ ยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ รายงานผลการดำเนินงานและ/หรือข้อมูลพื้นฐานของ กรณีตัวอย่างที่ดีและแนวคิดและ/หรือบทสัมภาษณ์ทางวิชาการ

1.2.2 บทวิเคราะห์หรือสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิด หลักการ กระบวนการ นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุตลอดจนเอกสาร ประเภทบทความทางวิชาการที่ตรงตามกรอบแนวคิดในการศึกษาเอกสารทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1.3.1 แบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและหลักฐานที่มีการบันทึก ไว้ตามสภาพปกติ

1.3.2 ผู้วิจัยอ่านและศึกษาเอกสารแต่ละเรื่องอย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจ และนำความรู้มาวิเคราะห์และสรุปเป็นประเด็น

1.3.3 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ประกอบด้วย

1.3.3.1 อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาด้านการพัฒนาหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี และเต็มใจให้ความคิดเห็น จำนวน 2 คน

1.3.3.2 นักบริหารหรือผู้ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบกำหนดนโยบายระดับ การบริหารศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ หรือสถานสงเคราะห์คนชรา จำนวน 2 คน

1.3.3.3 นักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ หรือ สถานสงเคราะห์คนชรา ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวัดผลและการประเมินผล จำนวน 1 คน

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และผลการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิในข้อ 1.2 มาสรุปสรุปประเด็น

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ลดทอนข้อมูล สกัดสาระ และสร้างข้อสรุป (Scott, 2006, p. 25) โดยยึดหลักการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปโดยการจำแนกชนิดข้อมูลแบบไม่ใช้ทฤษฎี (Typological Analytic) ตามที่ สุภางค์ จันทวานิช (2552, หน้า 50) เสนอไว้ คือ จำแนกข้อมูลที่ วิเคราะห์ตามความเหมาะสมของข้อมูล โดยจำแนกข้อมูลเพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์และ สาเหตุของปรากฏการณ์โดยยึดกรอบแนวคิดในการศึกษาเอกสารเป็นหลัก

1.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย และความเหมาะสม

ในการเรียงข้อความหลักและคำถามรอง ใช้เกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับ
วัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruency Index : IOC) (วาโร เฟิงส์วีสต์, 2551, หน้า 245)
ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นความสอดคล้อง
ระหว่างนิยามศัพท์ตามกรอบแนวคิดของเครื่องมือการวิจัยมีดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60-
1.00

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีลำดับขั้นในการดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีภูมิรู้ในเรื่องการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต
ของผู้สูงอายุ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. นางนภา เศรษฐกร อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
2. นางธนาภรณ์ พรมสุวรรณ อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ
3. ดร.ปรเมธี วิมลศิริ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง

ของมนุษย์

4. ศาตราจารย์ ดร. ปราโมทย์ ประสาทกุล กรรมการมูลนิธิสถาบันวิจัย
และพัฒนาผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม (มส.ผส.)

5. นายเจริญ สิริวัฒนภักดี ประธานกรรมการบริษัท เบอร์ลี่ ยุคเกอร์
จำกัด (มหาชน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต
ของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม ในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2561-2570 ที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ
คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 8 ด้าน คือ 1) สภาพอารมณ์ที่ดี 2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
3) สภาพความเป็นอยู่ที่ดี 4) การพัฒนาตนเอง 5) สภาพร่างกายที่ดี 6) การตัดสินใจด้วยตนเอง
7) การรวมกลุ่มทางสังคม และ 8) สิทธิตามกฎหมาย โดยนำแนวคิดของหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงเข้ามามีส่วนสำคัญเพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของ
ผู้สูงอายุ คือ 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล และ 3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัว
ที่ดี

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ
ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งจัดทำเป็นข้อสรุป

3.2 นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร ใช้เป็นกรอบในการสัมภาษณ์
นำแบบสัมภาษณ์เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาปรับปรุงแก้ไข

3.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือ
โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย

3.3.1 อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี และเต็มใจให้ความคิดเห็น จำนวน 2 คน

3.3.2 นักบริหารหรือผู้ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบกำหนดนโยบายระดับการบริหารศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ หรือสถานสงเคราะห์คนชรา จำนวน 2 คน

3.3.3 นักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ หรือสถานสงเคราะห์คนชรา ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวัดผลและการประเมินผล จำนวน 1 คน

3.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์ ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยการจดบันทึกและบันทึกเสียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ร่างองค์ประกอบอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570)

ระยะที่ 2 การศึกษาอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570)

ขั้นที่ 1 กระบวนการวิจัยเชิงอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

1. ขั้นตอนการพิจารณากำหนดผู้เชี่ยวชาญ (Key Informants)

การวิจัยครั้งนี้จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับผู้เชี่ยวชาญและจำนวนของผู้เชี่ยวชาญเป็นหลัก ผู้วิจัยจึงคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีบทบาทและเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย หรือนักวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านผู้สูงอายุ รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ซึ่งจากรายงานการวิจัยของ Thomas T. Macmillan (1971 อ้างถึงใน เกษม บุญอ่อน, 2552, หน้า 26-29) เสนอว่าจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มและประเด็นปัญหาเป็นสำคัญ หากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous Group) อาจใช้เพียง 10-15 คน แต่ถ้ากลุ่มมีความแตกต่างกันมีลักษณะเฮเทอโรเจนีอัส (Heterogeneous Group) อาจใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ Macmillan ยังกล่าวอีกว่า หากจำนวนผู้เชี่ยวชาญ มีตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราความคลาดเคลื่อนจะน้อยที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญไว้ 18 คน และได้แบ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ระดับกำหนดนโยบาย จำนวน 6 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ระดับผู้บริหาร
องค์กร จำนวน 6 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน
ระดับผู้ปฏิบัติ จำนวน 6 คน

ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความเห็นในอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
จังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) เป็นผู้ที่เต็มใจให้ความคิดเห็นและมี
คุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ดังนี้

1. เป็นผู้ดำรงตำแหน่งและมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย
การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. นักวิชาการเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัด
นครพนมทั้งภาครัฐและเอกชน มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี
3. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน
ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมทั้งทางตรงและทางอ้อม
4. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัด
นครพนม เช่น 1) กลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุที่ได้รับการยกย่องให้เป็นกรณีตัวอย่างที่ดี 2) กลุ่ม/ชมรม
ที่ปฏิบัติการจัดกิจกรรมการศึกษาและ/หรือการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ 3) ผู้สูงอายุ 4) ญาติ
ผู้สูงอายุ และ 5) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ

การกำหนดและเตรียมผู้เชี่ยวชาญนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึง
ต้องติดต่อขอเข้าพบเพื่อขอความอนุเคราะห์มาเป็นผู้ให้ความคิดเห็นในการวิจัย โดยอธิบายถึง
จุดประสงค์ ความสำคัญ และขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย อาทิ ระยะเวลาที่ต้องใช้โดยประมาณ
เมื่อได้รับการตอบรับแล้ว ผู้วิจัยจึงแจ้งให้ผู้เชี่ยวชาญทราบถึงการนัดวัน/เวลา/สถานที่ที่จะ
สัมภาษณ์ โดยจะส่งประเด็นสำคัญของเนื้อหา แนวคำถาม หรือเค้าโครงวิทยานิพนธ์ไปให้
ผู้เชี่ยวชาญได้ศึกษาล่วงหน้า

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

2.1.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างในรอบแรก

2.1.2 แบบสอบถาม ในการให้ความคิดเห็น รอบ 2 รอบ 3 แบ่งเป็น 3 ส่วน

ได้แก่

ส่วนที่ 1 ส่วนปก ประกอบด้วย ชื่อหัวข้องานวิจัย รอบของการแสดง
ความเห็นโดยใช้เทคนิคเดลฟาย และข้อมูลของผู้วิจัย

ส่วนที่ 2 ส่วนคำชี้แจง ประกอบด้วย ขั้นตอนของการวิจัย จำนวนรอบ
ที่เก็บข้อมูล ที่มาของคำถาม ความหมายของความคิดเห็น 5 ระดับ โครงสร้างของข้อคำถามและ
วิธีตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 3 ส่วนข้อคำถาม เป็นคำถามแบบปลายปิดชนิดเลือกตอบ
แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

แบบตรวจสอบรายการ และแบบเติมคำและเมื่อสิ้นสุดข้อความในแต่ละตอน ผู้เชี่ยวชาญสามารถเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากส่วนที่ปรากฏในแบบสอบถาม

แบบสอบถามในรอบที่ 2 และ 3 มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570)

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ สร้างขึ้นตามหลักการของเทคนิค EDFR ตามแนวคิดของ Marry and Hammons (1995 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2548, หน้า 220-243) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

2.2.1 นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และให้คำแนะนำ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.2.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่จะใช้ในรอบที่ 1 ไปตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย

2.2.2.1 อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาด้านการพัฒนาหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี และเต็มใจให้ความคิดเห็น จำนวน 2 คน

2.2.2.2 นักบริหารหรือผู้ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบกำหนดนโยบายระดับการบริหารศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ หรือสถานสงเคราะห์คนชรา จำนวน 2 คน

2.2.2.3 นักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ หรือสถานสงเคราะห์คนชรา ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวัดผลและการประเมินผล จำนวน 1 คน

2.2.3 นำผลของการวิเคราะห์มาประกอบการจัดทำร่างแบบสอบถาม แล้วเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

2.2.4 แบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์เป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ไม่ถามชี้แนะที่เรียกว่าเทคนิคการสรุปสะสม และเป็นคำถามที่เปิดกว้างแต่ละหัวข้อ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญได้แก้ไขการสรุปนั้นจนเป็นที่พอใจ ผู้วิจัยสามารถซักถามเพิ่มเติมได้จนครบถ้วนสมบูรณ์ ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย

2.2.5 แบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อหาโอกาสที่แนวโน้มนี้จะเกิดขึ้นในอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2561-2570 การสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีวิธีการ คือ 1) นำผลจากการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 มาวิเคราะห์และแบ่งข้อมูลออกมาเป็นกลุ่ม ๆ ตามเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย 2) สร้างแบบสอบถามการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า 2560-2570 เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิด ประมาณค่า 5 ระดับ

มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้มากที่สุด
- 4 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้มาก
- 3 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้ปานกลาง
- 2 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้น้อย
- 1 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้น้อยที่สุด

ในรอบนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัธยฐาน (Median = Md) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter-Quartile Range = IR)

2.2.6 แบบสอบถามรอบที่ 3 รอบยืนยันความคิดเห็น ในรอบนี้ผู้เชี่ยวชาญจะได้รับข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติจากการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 2 เป็นกลุ่มของส่วนรวมเช่น ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพิ่มเข้าไปในแบบสอบถามและตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบ ในรอบนี้ผู้เชี่ยวชาญจะทราบความคิดเห็นของตนเองว่าเหมือนหรือแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร และให้พิจารณาอีกครั้งว่าจะยืนยันคำตอบเดิมหรือจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร แล้วนำความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในรอบนี้มาสรุปเป็นอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) ที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นที่ 1 ติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อถามความสมัครใจและเต็มใจให้ความร่วมมือในการวิจัยโดยใช้เทคนิค EDFR

ขั้นที่ 2 ขออนุญาตราชการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์

ขั้นที่ 3 ส่งเอกสารและแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์เพื่อศึกษาล่วงหน้า และประสานวัน-เวลา ที่สะดวกในการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 4 ส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 ด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 18 คน ตอบแล้วส่งกลับมาทางไปรษณีย์ โดยแนบซองเปล่าติดแสตมป์จำหน่ายซองถึงผู้วิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการวิเคราะห์ข้อสรุปต่าง ๆ ในการวิจัย เช่น ประวัติส่วนบุคคล การสัมภาษณ์เชิงลึกถึงอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) ในรอบที่ 1

4.2 ข้อมูลเชิงปริมาณได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

4.3 เกณฑ์การแปลผลค่ามัธยฐานที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 3 ในการวิเคราะห์ความสอดคล้องของความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2561-2570 เป็นดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึงข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึงข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มาก

2.50 - 3.49 หมายถึงข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึงข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อย

1.00 - 1.49 หมายถึงข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้น้อยที่สุด

4.4 เกณฑ์การแปลผลค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ซึ่งได้มาจากการคำนวณความแตกต่างระหว่างค่าควอไทล์ที่ 1 กับค่าควอไทล์ที่ 3 เป็นดังนี้

0.00-1.50 หมายความว่า ความคิดเห็นสอดคล้องกันมาก

มากกว่า 1.50 หมายความว่า ความคิดเห็นสอดคล้องกันน้อย

4.5 เกณฑ์การสรุปค้นหามาติจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่ออนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) ผู้วิจัยพิจารณาโดยใช้เกณฑ์สำคัญ 2 ประการ คือ

4.5.1 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ไม่เกิน 1.50

4.5.2 ค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

5. สถิติในการวิจัย

การวิจัยอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) ผู้วิจัยใช้ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เป็นสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 ค่ามัธยฐาน

$$\text{Median} = \frac{L + \left(\frac{N}{2} - F\right) \times i}{f}$$

L = ชีตจำกัดล่างที่แท้จริงของชั้นคะแนนที่มีมัธยฐานตกอยู่

F = ความถี่สะสมทั้งหมดของชั้นคะแนนที่ต่ำกว่าจากชั้นที่มีมัธยฐานตกอยู่

f = ความถี่ของช่วงคะแนนที่มีมัธยฐานตกอยู่

i = อันตรภาคชั้นของคะแนน

N = จำนวนความถี่ทั้งหมด

5.2 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ = $Q_3 - Q_1$

$$Q_1 = \frac{L + \left(\frac{N}{4} - F\right) \times i}{f}$$

Quartile 1 (Q1) คือ ควอไทล์ที่ 1

L = ขีดจำกัดล่างที่แท้จริงของชั้นคะแนนที่มีมัธยฐานตกอยู่

F = ความถี่สะสมทั้งหมดของชั้นคะแนนที่ต่ำกว่าจากชั้นที่มีมัธยฐานตกอยู่

f = ความถี่ของช่วงคะแนนที่มีมัธยฐานตกอยู่

i = อันตรภาคชั้นของคะแนน

N = จำนวนความถี่ทั้งหมด

$$Q_3 = \frac{L + \left(\frac{3N}{4} - F\right) \times i}{f}$$

Quartile 3 (Q3) คือ ควอไทล์ที่ 3

L = ขีดจำกัดล่างที่แท้จริงของชั้นคะแนนที่มีมัธยฐานตกอยู่

F = ความถี่สะสมทั้งหมดของชั้นคะแนนที่ต่ำกว่าจากชั้นที่มีมัธยฐานตกอยู่

f = ความถี่ของช่วงคะแนนที่มีมัธยฐานตกอยู่

i = อันตรภาคชั้นของคะแนน

N = จำนวนความถี่ทั้งหมด

ระยะที่ 3 การนำเสนออนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570)

ขั้นที่ 1 การตรวจสอบอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) โดยการศึกษาความคิดเห็นและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั่วทุกภูมิภาคในประเทศ เพื่อหาฉันทามติ (Consensus) ลงความคิดเห็นภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) สภาพอารมณ์ที่ดี 2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3) สภาพความเป็นอยู่ที่ดี 4) การพัฒนาตนเอง 5) สภาพทางร่างกายที่ดี 6) การตัดสินใจด้วยตนเอง 7) การรวมกลุ่มทางสังคม 8) สิทธิตามกฎหมาย และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล และ 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหาร การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทย เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาหรือ ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้บริหาร ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ และสถานสงเคราะห์คนชรา คุณสมบัติของสถานที่ดังกล่าว เปิดทำการมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 42 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

- 1.1 ผู้เชี่ยวชาญภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ระดับกำหนดนโยบาย จำนวน 14 คน
- 1.2 ผู้เชี่ยวชาญภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ระดับผู้บริหารองค์กร จำนวน 14 คน
- 1.3 ผู้เชี่ยวชาญภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ระดับปฏิบัติ จำนวน 14 คน

โดยมีคุณลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

- 1) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี
- 2) มีประสบการณ์ในการบริหารหรือพัฒนาองค์กรไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 3) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเหมาะสมหรือโอกาสที่เป็นไปได้ของแนวโน้มอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2561–2570 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

- 2.1 จัดทำร่างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ ข้อคำถามให้ครอบคลุมอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม ในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2561–2570
- 2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
 - 2.2.1 ผู้วิจัยหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้
 - 2.2.1.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบ และให้คำแนะนำ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
 - 2.2.2 นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ประกอบด้วย 1) อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับ ปริญญาเอก สาขาด้านการพัฒนาหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี และเต็มใจให้ความคิดเห็น จำนวน 2 คน

2) นักบริหารหรือผู้ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบกำหนดนโยบายระดับการบริหารศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ หรือสถานสงเคราะห์คนชรา จำนวน 2 คน 3) นักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ หรือสถานสงเคราะห์คนชรา ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวัดผลและการประเมินผล จำนวน 1 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.60-1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่ออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญและกำหนดวันรับกลับภายใน 1 อาทิตย์หลังจากดำเนินการจัดส่งผู้วิจัยไปปรับแบบสอบถามด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในด้านความเหมาะสม หรือโอกาสที่เป็นไปได้ของแนวโน้มอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570) ตามประเด็นต่าง ๆ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดค่าคะแนนของคำตอบ ดังนี้

5 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมหรือโอกาสที่เป็นไปได้มากที่สุด

4 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมหรือโอกาสที่เป็นไปได้มาก

3 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมหรือโอกาสที่เป็นไปได้ปานกลาง

2 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมหรือโอกาสที่เป็นไปได้น้อย

1 หมายถึง รายการนั้นมีความเหมาะสมหรือโอกาสที่เป็นไปได้น้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง ข้อความนั้นมีค่าระดับที่เหมาะสม/

โอกาสที่เป็นไปได้มากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง ข้อความนั้นมีค่าระดับที่เหมาะสม/

โอกาสที่เป็นไปได้มาก

2.50 - 3.49 หมายถึง ข้อความนั้นมีค่าระดับที่เหมาะสม/

โอกาสที่เป็นไปได้ปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง ข้อความนั้นมีค่าระดับที่เหมาะสม/

โอกาสที่เป็นไปได้น้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง ข้อความนั้นมีค่าระดับที่เหมาะสม/

โอกาสที่เป็นไปได้น้อยที่สุด

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่ ส่วนความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็นและสาระสำคัญ จากนั้นนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขอนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570)

ขั้นที่ 2 การนำเสนออนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561–2570)

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากนั้นจึงสรุปผลและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อไป

สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

จากการดำเนินงานตามการวิจัยทั้ง 3 ระยะ สามารถเขียนเป็นแผนภาพระยะเวลาการดำเนินการวิจัย ได้ดังภาพประกอบ 5

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาพประกอบ 5 ระยะการวิจัยเรื่อง อนาคตภาพการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดนครพนมในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570)